



РЕПУБЛИКА СРБИЈА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НОВОМ САДУ

посл.бр. Гж 1. 560/14

11. септембар 2014. године

Н о в и С а д

У ИМЕ НАРОДА

Апелациони суд у Новом Саду, у већу састављеном од судија: Снежана Кецман, председник већа, Драгана Штрбац и Весна Сладојевић, чланови већа, у радном спору тужилаца - противтужених: В. Р., из Б., М. З. из Б. и М. Р. из Ч., чији је пуномоћник Г. С., адвокат из Н. С., против туженог - противтужиоца "Б." а.д. из Б. Г., чији је пуномоћник М. М., адвокат из В., ради исплате по тужби, односно утврђења ништавости уговора и исплате по противтужби, одлучујући о жалби тужилаца - противтужених изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду посл.бр. П1.8/12 од 26. децембра 2013. године, на седници одржаној 11. септембра 2014. године донео је

П Р Е С У Д У

I ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ делимично пресуда Вишег суда у Новом Саду посл.бр. П1.8/12 од 26. децембра 2013. године, тако што се ОДБИЈА противтужбени захтев да се утврди да су ништаве одредбе: члана 3. став 1. и 2. Уговора о правима и обавезама директора В. Р. од 16. новембра 2006. године и Анекса тог уговора број 1. од 24. децембра 2007. године; тачке 8.1. тачке 8.2 и тачке 8.3. Уговора о међусобним правима обавезама и одговорностима од 01. септембра 2006. године и Анекса 2. од 01. септембра 2008. године закључених са М. З.; тачке 8.1. тачке 8.2 и тачке 8.3. Уговора о међусобним правима обавезама и одговорностима од 01. септембра 2006. године и Анекса 2. од 01. септембра 2008. године закључених са М. Р..

II У преосталом, ОДБИЈА СЕ жалба и ПОТВРЂУЈЕ првостепена пресуда.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду посл.бр. П1.8/12 од 26. децембра 2013. године одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужени да исплати: В. Р. стимулацију за фебруар 2009. године у износу од 268.467,00 динара са затезном каматом од 31. марта 2009. године до исплате, годишњи бонус за 2008. годину у износу од 417.000,00 динара са затезном каматом од 01. марта 2009. године до исплате и накнаду за чланство у управном одбору за фебруара и март 2009. године у износу од 27.447,00 динара, односно 28.494,00 динара са затезном каматом на наведене износе накнаде од 01. марта 2009. године до исплате; М. З. стимулацију за фебруар 2009. године у износу од 142.613,00 динара са затезном каматом од 31. марта 2009. године до исплате, накнаду за чланство у управном одбору за март 2009. године у износу 28.494,00 динара са затезном каматом од 01. априла 2009. године до исплате и отпремнину у износу од 6.845,424,00 динара са затезном каматом од 04. марта 2009. године до исплате; М. Р. стимулацију за фебруар 2009. године у износу од 141.119,00 динара са затезном каматом од 31. марта 2009. године до исплате, накнаду за чланство у управном одбору за март 2009. године у износу 28.494,00 динара са затезном каматом од 01. априла 2009. године до исплате и отпремнину у износу од 6.773.712,00 динара са затезном каматом од 04. марта 2009. године до исплате. Одбијен је захтев тужилаца да се обавезе тужени да им накнади трошкове парничног поступка. Усвојен је противтужбени захтев. Утврђено је да су ништави: уговор о правима и обавезама директора В. Р. и противтужиоца од 16. новембра 2006. године и то члан 3. став 1 - 3 у вези са висином зараде и члан 9. у вези са исплатом отпремнине и бонуса директору, те Анекс тог уговора број 1 од 24. децембра 2007. године којим је промењен члан 3. став 1. основног уговора; уговор о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности број 385/06 од 01. септембра 2006. године, анекс број 1. тог уговора број 780/06 од 16. новембра 2006. године закључен између М. З. и противтужиоца од тачке 8.1. до тачке 8.3 (исплата зараде) тачка 8.8. (анекс уговора 780/06) у вези исплате отпремнине и анекса број 2 од 01. септембра 2008. године којим је измењена тачка 8.1. у погледу висине зараде; уговор о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности број 480/06 од 01. септембра 2006. године, анекс број 1. тог уговора број 781/06 од 16. новембра 2006. године закључен између М. Р. и противтужиоца од тачке 8.1. до тачке 8.3 (исплата зараде) тачка 8.8. (анекс уговора 781/06) у вези исплате отпремнине и анекса број 2 од 01. септембра 2008. године којим је измењена тачка 8.1. у погледу висине зараде. Обавезани су противтужени да противтужиоцу солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 461.250,00 динара.

Против ове пресуде жалбу су изјавили тужиоци-противтужени из свих разлога прописаних чланом 360. став 1. ЗПП-а, са предлогом да другостепени суд пресуду преиначи тако што ће усвојити тужбени захтев, односно одбити противтужбени захтев.

Након што је испитало правилност првостепене пресуде у границама предвиђеним чланом 372. ЗПП-а, веће овога суда налази да је пресуда у утврђујућем делу одлуке о противтужбеном захтева делимично донета уз погрешну примену материјалног права на утврђено чињенично стање, док је у преосталом делу донета без битних повреда одредаба парничног поступка, заснована је на потпуно и правилно утврђеном чињеничном стању и правилној примени материјалног права.

У вези са захтевом тужилаца за исплату накнаде за чланство у управном одбору за фебруар и март 2009. године В. Р., односно за март 2009. године М. З. и М. Р. првостепени суд утврдио је да су тужиоци одлуком скупштине ДП "Б.&Д." (правни претходник туженог) од 04. марта 2005. године изабрани за чланове управног одбора и да је на седници управног одбора наведеног друштвеног предузећа одржаној 09. марта 2005. године донета одлука о висини накнаде члановима управног одбора и то: 1,2 просечне зараде у привреди председнику управног одбора, 1 просечна зарада у привреди члановима управног одбора.

Имајући у виду утврђено чињенично стање првостепени суд доноси правилну одлуку када одбија да на основу наведене одлуке управног одбора од 09. марта 2005. године обавезе туженог да тужиоцима исплати накнаде за чланство у управном одбору за фебруара и март 2009. године. Надлежност је скупштине да одређује примања, односно накнаду члановима управног одбора. То је, између осталог, прописано чланом 61. став 1. тачка 7. Закона о предузећима ("Службени гласник РС", бр. 29/96 са изменама и допунама), чија садржина представља саставни део члана 394. став 8. наведеног закона, који у том делу (којим се упућује на делокруг скупштине из члана 61. закона) има карактер бланкетне норме. Како нема утврђења да је скупштина верификовала наведену одлуку управног одбора, одлука не може произвести намеравано дејство јер није у складу са законом.

У том смислу неосновани су жалбени наводи да међу члановима Закона о предузећу који су остали на снази (392 до 399, 400а, 400б, 400в и 421а) нема ниједне одредбе која би прописивала обавезу скупштине друштвеног предузећа да потврди одлуку управног одбора о утврђивању накнаде председнику и члановима управног одбора.

У вези са противтужбеним захтевом и тужбеним затхевима за исплату бонуса и отпремнине, првостепени суд утврдио је да је В. Р. године закључио са З. з. "Б.&Д." уговор о правима и обавезама директора. Чланом 3. тог уговора било је регулисано следеће: да се основна зарада директора одређује у нето износу од 1.500,00 евра месечно у динарској противвредности (став 1.); да увећање зараде директора утврђује председник управног одбора на месечном, тромесечном или годишњем нивоу и да директору не може бити умањена зарада ни по радном учинку нити по ком другом основу (став 2.); да поред зараде директор остварује право и на део добити из пословања послодавца-бонус из добити и то у нето износу од 5% од чисте нето годишње добити утврђене у завршном рачуну послодавца (став 3.).

Чланом 9. истог уговора, између осталог је прописано по престанку функције директора из било ког разлога одмах наступају обавезе послодавца да В. Р. обезбеди обављање послова у складу са степеном стручне спреме директора и његовим радним искуством, одмах доспева исплата бонуса из члана 3. став 3. тог уговора и обавеза послодавца да му исплати отпремнину у висини од нето двадесетчетвороструког износа свих његових примања по основу зараде, бонуса и других примања по основу тог уговора и општих аката послодавца које је он остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престала функција директора.

Анексом број 1 од 24. децембра 2007. године измењен је члан 3 став 1. наведеног уговора тако што је основна нето зарада директора одређена у нето износу од 7 просечних месечних зарада остварених у Републици Србији. Управни одбор ДП "Б.& Д." на седници одржаној 09. фебруара 2009. године донео је одлуку којом је потврдио прихватање одлуке од 16. новембра 2006. године о одобравању Уговора о правима и обавезама директора В. Р. и одлуке о прихватању Анекса тог уговора од 24. децембра 2007. године. В. Р. писменом од 12. фебруара 2009. године отказао је послодавцу наведени уговор са анексом и тражио да му престане радни однос 28. фебруара 2009. године. Решењем тадашњег послодавца од 17. фебруара 2009. године утврђено је да је В. Р. престао радни однос отказом од стране запосленог. Истог дана донето је и решење којим се В. Р. одобрава једнократна исплата отпремнине у нето износу од 14.650.536,00 динара.

Тужилац М. З. године закључио је са З. з. "Б.&Д." уговор о уређивању међусобних права обавеза и одговорности, на неодређено време на радном месту директора сектора пољопривреде. У тачки 8.1. уговора регулисано је следеће: да се основна зарада запосленом за обављени рад по основу стандардног учинка утврђује на основу најниже цене рада у "Б.&Д." у износу од 10.000,00 динара у нето износу и коефицијента за послове које запослени обавља - коефицијент: 4,00 односно у новчаном износу 40.000,00 динара (став 1.); да се износ зараде увећава или смањује зависно од износа најниже цене рада коју утврђује генерални директор у форми одлуке а на основу успешности пословања и остварене месечне реализације; да зависно од радног доприноса запосленог зарада се смањује или увећава на основу оцене директора применом критеријума: квантитет извршеног посла до 15%, квалитет извршеног посла до 15%, уштеде у сировинама, амбалажи, готовим производима, ситном инвентару, канцеларијском материјалу до 10%, општи однос према раду до 10%, ажурност у раду до 10%. Тачком 8.2. уговорено је да се зарада утврђена у тачки 8.1. увећава за рад дужи од пуног радног времена за 30%, за рад на дан државног и верског празника за који је прописано да се не ради за 110%, за рад ноћу за 30% и по основу минулог рада за 0,6% за сваку навршену годину рада. Тачком 8.3. уговорено је да запослени има право накнаду зараде у висини 100% од основице за обрачун накнаде, за време одсуствовања са рада због: годишњег одмора, војне вежбе, позива државног органа, плаћеног одсуства, стручног оспособљавања, на дан празника који је нерадни дан. За дане одсуства са послова због боловања, запослени има право на накнаду зараде која се исплаћује на терет Завода и то у висини од 65% од основице ако је боловање проузроковано болешћу или повредом ван рада и у висини од 100% ако је боловање проузроковано повредом на раду или професионалном болешћу уз одређење да основица за обрачуна наведених накнада представља просечна зарада запосленог остварена у претходна три месеца у коме је наступила привремена спреченост за рад, која не може бити нижа од минималне зараде.

Анексом 1 закљученим између М. З. и З. з. у новембру године допуњен је наведени уговор о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности тако што је додата нова тачка 8.8. којом је било регулисано да по престанку функције директора сектора пољопривреде из било ког разлога, одмах наступа обавеза да се запосленом исплати отпремнина у висини двадесетчетвороструког износа свих његових примања по основу зараде и других примања по основу тог уговора и општих аката послодавца које је у месецу који претходи месецу у коме је запосленом престала функција директора сектора.

Анексом 2 истог уговора од године који су закључили М. З. и Д. п."Б.&Д." измењена је тачка 8.1. ставу 1. тако што је одређено да се од 01. септембра 2008. године основна зарада запосленог утврђује у висини 4 просечне зараде у Републици Србији према објављеном податку надлежног органа за послове статистике. Решењем тадашњег послодавца од 02. марта 2009. године констатовано је да је М. З. 04. марта 2009. године престао радни однос отказом од стране запосленог.

Уговор о уређивању међусобних права обавеза и одговорности на неодређено време на радном месту директора сектора индустрије, односно Анекс 1 и Анекс 2 тог уговора, истоветних одредби са наведеним одредбама из уговора и анекса 1 и 2 закључених са М. З., године, године и године са З. з. "Б.&Д.о", односно Д. п. "Б.&Д." закључила је и тужилца противтужена М. Р.. Решењем тадашњег послодавца од 03. марта 2009. године констатовано је да је М. Р. 06. марта 2009. године престао радни однос отказом од стране запослене.

На седници одржаној 09. фебруара 2009. године управни одбор ДП "Б.&Д." донео је одлуку да се запосленима изврши исплата стимулације у висини једне месечне зараде за месец фебруар 2009. године на бази остварења у протеклој години.

Имајући у виду утврђено чињенично стање првостепени суд доноси правилну одлуку о тужбеним захтевима за исплату бонуса, стимулације и отпремнине, односно одлуку о противтужном захтеву за утврђење ништавости одредаба 9. Уговора о правима и обавезама директора закљученог са В. Р., односно одредаба тачке 8.8 закључених са М. З. и М. Р. и обавезивање В. Р. да туженом врати износ примљен по основу "отпремнине" у складу са чланом 9. Уговора о правима и обавезама директора.

У вези са тужбеним захтевима за исплату стимулације и бонуса, односно противтужбеним захтевом за утврђење ништавости одредбе члана 3. став 3. Уговора о правима и обавезама директора у вези са правом на бонус релевантно материјално право садржано је у одредбама Закона о предузећима ("Службени гласник РС", бр. 29/96 са изменама и допунама) којима је регулисан делокруг скупштине и управног одбора друштвеног предузећа.

Чланом 394. став 8. наведеног закона прописан је делокруг рада скупштина друштвеног предузећа. Између осталог, скупштина је надлежна, да одлучује о расподели годишње добити и покрићу губитака (члан 61. став 1. тачка 4.). Ова одредба примењена на конкретан случај значи да у ситуацији непостојања одлуке скупштине о расподели годишње добити одредба уговора о правима и обавезама директора В. Р. да остварује право на део добити из пословања послодавца - бонус из добити у нето износу од 5% од чисте (нето) годишње добити утврђене у завршном рачуну послодавца не може имати правно дејство, односно таква одредба је ништава. Управни одбор који је у име послодавца закључио уговор са В. Р. није надлежан да одлучује о расподели добити, већ само да је предлаже, што произлази из члана 62 тачка 5. Закона о предузећима, на чију примену упућује члан 393. став 3. тог закона.

Наведено се односи и на стимулацију, о чијој исплати је, на бази остварења у претходној години, управни одбор донео одлуку. Становиште је овога суда да управни одбор нема законско овлашћење за такво што, нити има доказа да је такво овлашћење дато управном одбору неким другим актом.

Стимулација је појмовно била одређена Колективним уговором З. з. "Б.&Д." од 21. августа 2006. године, као део зараде из радног учинка запосленог, што овде

очигледно није случај, јер је одлуком управног одбора одређена исплата стимулације за фебруар 2009. године у висини једне месечне зараде на бази остварења у протеклој години, што указује да се, без обзира како назвали ту исплату, ради о расподели добити остварене у претходној години, о чему је овлашћена да одлучује скупштина друштвеног предузећа. Стога одлука о исплати "стимулације" управног одбора не може произвести правно дејство, односно неоснован је захтев тужилаца за њену исплату.

Основан је захтев послодавца да се утврди ништавост члана 9. уговора закљученог са противтуженим В. Р., односно тачки 8.8. из уговора закључених са противтуженима М. З. и М. Р. којима је регулисано да по престанку функција које су обаљали из било ког разлога, настаје обавеза послодавца да им исплати отпремнину у висини двадесетчетвороструког износа свих примања по основу зараде и других примања по основу тог уговора и општих аката послодавца.

Исплата отпремнине по престанку обављања функције директора и то из било ког разлога, па дакле, и ако директор буде разрешен због губитака у пословању, прекршених правила клаузуле конкуренције и правила поступања у случају сукоба интереса, због неспособности (што су разлози за разрешење директора прописани чланом 396. став 6. Закона о предузећима) противна је одредбама прописа којима је установљена обавеза послодавца да запосленом исплати отпремнину као и сврси овог радноправног института и утолико јој се не може пружити правна заштита, односно таква одредба уговора је ништава.

Закон о раду прописује обавезну исплату отпремнине у два случаја: запосленом којем се уговор о раду отказује због престанка потребе за обављањем посла, односно смањеног обима посла и запосленом при одласку у пензију. Из наведеног произлази да се ова обавеза послодавца активира када долази до престанка радног односа и то на његову иницијативу, односно када запослени одлази у пензију. Сврха прве, примарно, јесте материјално обезбеђење запосленог за чијим радом је престала потреба и коме се због тога отказује уговор о раду, а сврха друге је, примарно, награда, поклон запосленом од послодавца код кога се десио случај одласка у пензију.

Право запосленог на отпремнину регулисано је и Конвенцијом Међународне организације рада о престанку радног односа на иницијативу послодавца (члан 12. Конвенције).

У том смислу ништаве су одредбе уговора којима се обавеза исплате отпремнине везује за престанак функције - не и радног односа, и то, без обзира на разлог, односно неоснован је тужбени захтев М. З. и М. Р. за њену исплату, односно основан је захтев противтужиоца за обавезивање противтуженог В. Р. на враћање износа примљеног по основу ништаве одредбе уговора, која обавеза је прописана чланом 104. став 1. Закона о облигационим односима. Од важности за одлуку о захтеву за исплату отпремнине од значаја је и чињеница да је овим тужиоцима, као и тужиоцу В. Р. радни однос престао по основу отказа од стране запосленог.

У делу којим је уговорима одређена зарада противтужених нису утврђене чињенице на основу које би указивале да су те одредбе ништаве, па је у том смислу првостепена пресуда преиначена. То што су одредбе о заради из Колективног уговора код послодавца од 01. августа 2006. године утврђене за ништаве не значи аутоматски да су одредбе о заради из индивидуалних уговора ништаве.

Одлука о трошковима спора, чијом правилношћу се жалба посебно не бави, и поред преиначења, у складу је са чланом 149. став 3. ЗПП-а.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Снежана Кеџман

За т.о.

Напомена:

Рев2 265/2015 од 22.10.2015.године одбијена је као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 560/14 од. 11. 09. 2014